

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาที่สามารถสร้างพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนรากฐานความรู้ในการพัฒนาทางการศึกษาให้มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ต้องอาศัยบุคลากรทางการศึกษาเป็นเบื้องต้น โดยเฉพาะ ครู ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบต่อการส่งสอนนักเรียนให้เรียนรู้และเข้าใจส่วนหนึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยยึดแนวทางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่มีการกระจายอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการงบประมาณการบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไปส่งต่อไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงในการบริหารงานของสถานศึกษานั้นดำเนินไปโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีการสนับสนุนจากผู้แทนผู้ปกครองผู้แทนครูผู้แทนองค์กรชุมชนผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนศาสนาอื่นในพื้นที่^๑

การปรับโครงสร้างรากฐานของสังคมให้แข็งแกร่งขึ้นด้วยการพัฒนาคนในสังคมทางด้านจิตใจให้เป็นคนดีมีความคิดเห็นที่ถูกต้องมีปัญญาพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างดีเพื่อความสงบสุขในสังคมไทยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเห็นว่าการที่คุณธรรมต่าง ๆ จะเจริญงอกงามขึ้นได้นั้น จำเป็นจะต้องอาศัยสภาพแวดล้อมที่ดีการจัดระเบียบสังคมให้ดีงามและเกื้อกูลแก่คุณธรรมดังกล่าวจึงมีความสำคัญมากด้วยเหตุนี้จึงต้องมีหลักธรรมหลายประการที่จะทำให้คนในสังคมและสภาพแวดล้อมได้รับการจัดสรรก่อให้เกิดชีวิตที่ดีร่วมกันเพื่อให้คุณธรรมภายในเจริญงอกงาม^๒

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือ Human Resource Development หรือการพัฒนาทรัพยากรบุคลากรทางการศึกษานั้น จึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญที่มีส่วนในการขับเคลื่อนให้เด็กได้มีการเรียนรู้และการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องอย่างไม่หยุดยั้งซึ่งหากจะถามว่าปัจจัยด้านใดที่มีส่วนสำคัญที่สุดในการผลักดันและส่งเสริมให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้ ปรับปรุงและพัฒนาการที่ดีนั้นก็สามารรถกล่าวได้ว่าปัจจัยพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับเด็กนักเรียน ก็คือ ครูผู้ที่จะทำหน้าที่ เพาะ บ่ม อบรมและสั่งสอน ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมพื้นฐาน เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและเป็นที่ต้องการของสังคม อันจะนำไปสู่ความสงบสุข สันติของประเทศ

สำหรับบุคลากร ครู การเลือกหลักธรรมเพื่อมาปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายว่าการจะเป็นครูที่เก่งและดีควรปฏิบัติตามหลักธรรมอะไรบ้างนั้น ควรต้องมีคำถาม ครั้นจะตอบคำถามประเด็นนี้ต้องทราบเป็นเบื้องต้นก่อนว่า ครูที่ดีต้องทำหน้าที่อะไรซึ่งการเป็นครูที่ดี นั้นหมายถึงต้องมีศาสตร์ ศิลปะ

^๑ ทัศนา แคมมณี, ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนเรื่องยากที่ทำได้จริง, (กรุงเทพมหานคร : อัลฟ่ามิเลเนียม, ๒๕๕๙), หน้า ๑๒.

^๒ พุทธทาสภิกขุ, พุทธธรรมประยุกต์, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๕๑), หน้า ๗๓.

และการทำงานอย่างเป็นกระบวนการเพื่อให้สำเร็จโดยอาศัยความเชี่ยวชาญ ชำนาญและมีหลักธรรมที่เหมาะสม ดังนั้น ครูที่ดีต้องมีหลักธรรมหรือนำธรรมะข้อใดข้อหนึ่งมาเป็นแนวทางปฏิบัติจึงจะสามารถแก้ปัญหาและดำเนินการตามอาชีพของตนได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง ดังนั้น ส่วนหนึ่งของคำตอบนั้น ก็คงต้องตอบว่า บุคลากร ครูในองค์กรบริหารส่วนตำบล จะทำงานเป็นทีมได้ดียิ่งขึ้นจะต้องมีการจัดการกับความรู้ความสามารถของตนเองได้เป็นอย่างดี การเป็นบุคลากรครูที่ดีในทางธรรมโดยเฉพาะครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ก็คือต้องมีพรหมวิหาร ๔ ประการ ดังนี้ ๑) เมตตาคือการมีความหวังดีที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขมีความรักและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงานซึ่งความรักจะเกิดได้ ๒) กรุณาคือความสงสารเห็นใจปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ๓) มุทิตาคือความรู้สึกชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีและ ๔) อุเบกขาคือความวางใจเป็นกลางเที่ยงตรงไม่เอนเอียง^๓

พรหมวิหารธรรม เป็นหลักพื้นฐานของชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทยเป็นหลักเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขของคนในสังคมหลักพรหมวิหารธรรมจึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพราะโรงเรียนเป็นแหล่งสำคัญในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ให้แก่นักเรียนทุกคนครูควรวีธหลักธรรมพรหมวิหารธรรมในการครองใจคนประยุกต์ใช้กับทักษะภาวะของความเป็นครูและการติดต่อสื่อสารกับเด็กนักเรียน ครูควรมีคุณแก่ส่วนรวม (สมาชิกที่ดีของสังคม) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กนักเรียน ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบโดยตรง ดังนี้ ก) มีพรหมวิหารคือธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้ที่มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพระพรหม ๔ อย่างคือ เมตตา ความรัก กรุณา ความสงสาร มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี อุเบกขา ความมีใจเป็นกลางและ ข) บำเพ็ญการสงเคราะห์ต่อบุคคล ชุมชนและสังคมโลก^๔

ความย่อหย่อนในการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขาดหลักธรรมพรหมวิหารของครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะรัง จังหวัดบุรีรัมย์ จึงเป็นหัวข้อที่จะต้องดำเนินการในเรื่องของทฤษฎีเพื่อให้ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นแม่พิมพ์ของชาติ และเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับคำว่า ครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ก็คือ การนำเด็กเล็กมาอบรมพื้นฐานความรู้ คุณธรรมและจริยธรรมเบื้องต้น เพื่อให้เป็นบุคคลที่ดีของสังคมต่อไปในอนาคต ดังนั้น ครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักธรรมเกี่ยวกับการดูแล เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ให้กับเด็กเล็ก

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาหลักพรหมวิหารธรรม อันได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตาอุเบกขาของครูโรงเรียนของรัฐ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะรัง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อสนองตอบความต้องการอันเป็นปัจจัยพื้นฐานเพื่อสร้างบุคคลให้เป็นคนดีของสังคมต่อไป

^๓ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๔), หน้า ๒-๔.

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **ธรรมบุญชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๗), หน้า ๒๐.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักพรหมวิหารธรรมในพระพุทธศาสนา
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการใช้หลักพรหมวิหารธรรมของครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์
- ๑.๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ ต้องการทราบว่า หลักพรหมวิหารธรรมในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยอะไรบ้าง
- ๑.๓.๒ ต้องการทราบสภาพปัญหา การใช้หลักพรหมวิหารธรรมของครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ว่าเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ ต้องการทราบ แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ว่า มีวิธีการหรือกระบวนการในการประยุกต์ใช้ได้อย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

- ๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเอกสาร
 - ๑) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกและคัมภีร์อรรถกถา
 - ๒) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตลอดจนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร/กลุ่มตัวอย่าง กำหนดไว้จำนวน ๓๐ รูป/คน ดังนี้ คือ สัมภาษณ์พระสงฆ์ บุคลากรทางการศึกษา ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ในเขตอำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ /ประชาชน รวมจำนวน ๓๐ รูป/คน
- ๑.๔.๓ ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - ๑) ศึกษาหลักพรหมวิหารธรรมในพระพุทธศาสนา
 - ๒) ศึกษาสภาพปัญหาการใช้หลักพรหมวิหารธรรมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์
 - ๓) ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

พรหมวิหารธรรม หมายถึง ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหมธรรมประจำใจอันประเสริฐ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติเหมาะสมสำหรับครู มี๔ประการคือ (๑) เมตตา คือ

ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้ผู้อื่นมีความสุขมีจิตอันแผ่ไมตรี (๒) กรุณาคือความสงสารคิดช่วยให้
 พันทุกข์ (๓) มุทิตาคือความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข (๔) อุเบกขาคือความมีใจเป็นกลางตั้งตนเป็นกลาง

การประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา มาปรับใช้ให้เข้ากัน
 หรือการนำหลักธรรมมาประกอบร่วมกันในการพัฒนาประสิทธิภาพในการสอนของครู ศูนย์พัฒนาเด็ก
 เล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยศึกษาเฉพาะหลักธรรมทาง
 พระพุทธศาสนา เรื่อง พรหมวิหารธรรม ๔ ประการ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาเด็กอายุระหว่าง ๓ – ๕ ปี มี
 ฐานะเทียบเท่าสถานศึกษาเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเองและศูนย์
 พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่น ตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

องค์การบริหารส่วนตำบล คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ
 สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ มีฐานะ
 เป็นนิติบุคคล เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นโดยราษฎรเลือกตั้งผู้แทนแต่ละหมู่บ้านไปเป็นสมาชิกสภา
 องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงานของตำบลตามที่กฎหมาย
 กำหนดไว้

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

จุไรรัตน์ สุตรุ่ง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการ
 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่สังกัดกรมสามัญศึกษากรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัล
 พระราชทานในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน
 วิชาการในโรงเรียนประกอบด้วยองค์ประกอบ ๔ ด้านคือองค์ประกอบด้านสภาพทั่วไปของโรงเรียน
 องค์ประกอบด้านผู้บริหารองค์ประกอบด้านครูและองค์ประกอบด้านผู้ปกครองซึ่งในแต่ละ
 องค์ประกอบมีตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้คือ ด้านทั่วไปของโรงเรียนประกอบด้วยความพร้อมด้านอาคาร
 สถานที่ความพร้อมด้านอุปกรณ์บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางวิชาการด้านผู้บริหารประกอบด้วย
 ประสิทธิภาพและระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนความรู้เรื่องการบริหารงานวิชาการ
 คุณลักษณะของผู้บริหารการพัฒนาครูทางด้านวิชาการการนิเทศติดตามผลการสร้างขวัญและกำลังใจ
 ด้านครูประกอบด้วยวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการสอนทัศนคติต่อวิชาชีพครูการได้รับการ
 อบรมความรู้เรื่องหลักสูตรและการสอนการจัดการเรียนการสอนการใช้เวลาของครูความร่วมมือ
 ระหว่างครูด้านผู้ปกครองประกอบด้วยการให้ความร่วมมือของผู้ปกครองการช่วยเหลือสนับสนุนของ
 สมาคมผู้ปกครองและครู^๕

^๕จุไรรัตน์ สุตรุ่ง, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่
 สังกัดกรมสามัญศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานในกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ครุ-
 ศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙),
 หน้า ๑๐-๒๐.

พระปลัดคำภา สิมบิตา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร๔ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม๗” ผลการวิจัยพบว่าครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗ ที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร๔ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมแต่ละรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกันครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม๗ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกันครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม๗ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร๔ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน^๖

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน) ทรงเรียบเรียงหนังสือชุดรวมธรรมะตอนที่ว่าด้วยพรหมวิหาร ๔ สามารถสรุปความได้ว่า พรหมวิหาร ๔ เป็นคุณธรรมสำหรับเป็นที่อยู่ของจิตใจแห่งพรหมคือผู้ใหญ่หรือผู้ประเสริฐเป็นธรรมเป็นที่อยู่ซึ่งมีทั้งความดีและความสุข โดยให้ผู้ปฏิบัตินำไปใช้ดังนี้ขั้นแรกให้ปฏิบัติด้วยจิตคิดเกื้อกูลแผ่ออกไปในสัตว์บุคคลทั้งหลายคือเมตตาซึ่งมีอาการเป็นความคิดเกื้อกูลต่อจากนั้นเมื่อได้เห็นหรือได้ยินหรือได้คิดว่าเขามีความทุกข์เดือดร้อนก็ปฏิบัติช่วยบำบัดทุกข์ให้คือกรุณาซึ่งมีอาการช่วยบำบัดทุกข์จากนั้นครั้นได้เห็นเขามีสุขไม่มีทุกข์ก็พลอยยินดีบันเทิงใจคือมุทิตาซึ่งมีอาการพลอยยินดีและเมื่อไม่มีกิจที่ควรจะทำต่อไปก็อุเบกขา คืออยู่เฉยๆ^๗

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวถึงพรหมวิหาร ๔ ในหนังสือมณีนีแห่งปัญญาตอนคุณธรรมสำหรับนักบริหารสามารถสรุปความได้ว่า นักบริหารต้องมีพรหมวิหารธรรมคือธรรมสำหรับผู้ใหญ่ ๔ ประการเพราะเมตตาจะทำให้กับบริหารรู้จักมองแง่ดีของเพื่อนร่วมงานและจดจำไว้เพื่อจะได้ใช้คนให้เหมาะสมกับลักษณะที่ดีของเขา กรุณาจะทำให้กับบริหารเปิดใจกว้างรับฟังปัญหาของคนอื่น มุทิตาทำให้กับบริหารส่งเสริมให้คนทำงานมีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถจนได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นและอุเบกขาจะทำให้กับบริหารมีความยุติธรรมในการให้รางวัลและลงโทษโดยรู้เท่าทันคนร่วมงานทุกคน^๘

^๖ พระปลัดคำภา สิมบิตา, “การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๐-๓๐.

^๗ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), *รวมธรรมะ*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ม.ป.ป.), หน้า ๑๙๕-๒๐๓.

^๘ พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ศาสตราจารย์พิเศษ เสถียรพงษ์ วรรณปก, *มณีนีแห่งปัญญา*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ม.ป.ป.), หน้า ๔๓-๔๕.

๒. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พันตำรวจตรีพรหมวุฒิ วิวัฒน์ชัย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักพรหมวิหาร ๔ กับหลักการปฏิบัติหน้าที่ตามอุดมคติตำรวจ: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจประจำสถานีตำรวจนครบาลดุสิต” ผลการวิจัยพบว่า หลักพรหมวิหาร ๔ เป็นหลักธรรมที่มีความสัมพันธ์กับหลักอุดมคติตำรวจทั้ง ๙ ข้อเป็นอย่างดีสามารถใช้แทนกันได้ในการปฏิบัติหน้าที่เพียงแต่ควรที่จะเพิ่มเติมในด้านการอบรมในภาคปฏิบัติให้แก่ตำรวจเพื่อเป็นการซึมซาบเอาหลักธรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่^๙

ธีสุพล เครือมะโนรมย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ นั้นผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ได้แก่ เมตตา กรุณา และมูทิตาไปปฏิบัติในการบริหารในสถานศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่สูง ในขณะที่อุเบกขานั้น ถูกนำไปปฏิบัติในการบริหารงานในสถานศึกษาเป็นส่วนน้อยและการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลที่อยู่ในโรงเรียนเทศบาลขนาดเล็กกับโรงเรียนเทศบาลขนาดกลางมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน^{๑๐}

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่ปรากฏว่า มีงานเอกสารหรืองานวิจัยใดที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นควรว่า ครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีหลักธรรมที่ดีและสามารถให้ความรู้ ความเข้าใจเด็กเล็กได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพรวมถึงการที่มีศาสตร์และศิลป์ในการสอนสั่งซึ่งการเรียนการสอนก็ต้องควบคู่ด้วยคุณธรรมตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาซึ่งในที่นี้จะขอกกล่าวถึงการนำหลักพรหมวิหารธรรม อันเป็นหลักธรรมสำหรับครูประการหนึ่งอันได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เพื่อความสงบสุขของสังคมและความเจริญรุ่งเรืองของบุคคลของชาติในอนาคตต่อไป

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์” เป็นการวิจัยที่ใช้ข้อมูลทั้งจากเอกสารและข้อมูลจากภาคสนาม โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

^๙พรหมวุฒิ วิวัฒน์ชัย, “หลักพรหมวิหาร ๔ กับหลักการปฏิบัติหน้าที่ตามอุดมคติตำรวจ: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจประจำสถานีตำรวจนครบาลดุสิต”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๕).

^{๑๐}ธีสุพล เครือมะโนรมย์, การใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๑. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.Thaiandresearch.org>, (เข้าถึง ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘).

- ๑) ขึ้นรวบรวมข้อมูล จำแนกออกเป็น
- ๑.๑) รวบรวมข้อมูลเอกสาร ซึ่งจำแนกออกเป็น ๒ คือ
- (๑) ข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งได้แก่ พระไตรปิฎกและอรรถกถา
- (๒) ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๑.๒) รวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ซึ่งจำแนกออกเป็น
- (๑) สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๓๐ รูป/คน โดยแบ่งกลุ่ม
- ก. พระสงฆ์ในเขตพื้นที่
- ข. บุคลากรทางการศึกษา
- ค. ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ในเขตอำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์
- ง. ประชาชน
- (๒) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่เป้าหมาย
- ๒) ขึ้นวิเคราะห์ข้อมูล
- ได้ข้อมูลแล้ว นำมาจำแนกแตกประเด็นตามวัตถุประสงค์
- ๓) ขึ้นนำเสนอข้อมูล
- นำข้อมูลที่จำแนกแล้วไปเขียนรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๘.๑ ทำให้ทราบหลักพรหมวิหารธรรมในพระพุทธศาสนา
- ๑.๘.๒ ทำให้ทราบสภาพปัญหาการใช้หลักพรหมวิหารธรรมของครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์
- ๑.๘.๓ ทำให้ทราบแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมของครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

๑.๙ กรอบแนวคิด

